

COŌ‘CE MEN: Abuu Haaruuna Cuun LollirÉ—o Sammba Eli Cuun Windiyanke e Yimiyanke Pulaar

Soumis par Administrateur Pulaagu.com
01-10-2010
DerniÄ“re mise Å jour : 01-10-2010

{xtypo_dropcap}A{/xtypo_dropcap}buu Haaruuna Cuun lollirÉ—o Sammba Eli Cuun, jeyaa ko cuuÉ—i men Nabbaaji Siwol e nder Diiwaan Maatam, O jibinaa ko e hitaande 1967 caggal jibineede Annebi Isaa toon e Nabbaaji Siwol. Ko e nder ngoon wuro kadi o waÉ—i cukaagu makko walla nii boom mbiyen ko É—oon mbootu makko daasaa, o waÉ—i arjagaa, muumel dorli e tuk-tukooru.

MusidÉ—o men Abuu Haaruuna Cuun fuÉ—É—ii wonde É—anniyanke ko e hitaande 1980, felo makko nawi mo haa Ndakaaru laamorgo politik leydi men Senegaal. O heÉ—ii yillaade gure keewÉ—e e nder leydi makko, kono kadi uujo nawii mo Nuwaasot wuro laamorgo Ndenndaandi Islaamiyankeoori Muritani É—um wonnoo ko ñalnde 15 lewru Mbooy 1985.

E wiyde makko, ko É—oon kadi o fuÉ—É—ii waÉ—de taaÉ—e makko garwaniije njanngu É—emngal neeniwal Pulaar e lewru Du lewru Yarkomaa e hitaande 1986, ko ndeen hitaande kadi Allah nawti mo cuuÉ—i maÉ—É—e Nabbaaji Siwol. Abuu Haaruuna Cuun lolirÉ—o Sammba Eli ina wondi e kaawis Allah mawÉ—o, sabu hay sinno o heÉ—aani fiyeede reegal ceerno tuubakiri e hoyre, o É—amii winndude walla tappilde e É—emngal pulaar ngal o muuyni ngal ko adii ko omo jooÉ—doo e ceerno e duÉ—al. Mo wonnoo o heÉ—iino fartaÄ“e wondude e fosinaaji maa janngooÉ—e pulaar, ko É—oon o dañi jarabi e kiram haa o naati duÉ—al njanngu pulaar. Ko e nder ndiin mbaydi o dañi pellital daranaade e haÉ—anaade momtugol humambinndaagu leñol fulÉ—e hakke baawÉ—e makko.

Caggal É—um o arti Nabbaaji siwol o jokkii e Fedde fineyankooore ina wiyee PIINDI PINAL, o waÉ—dii e mayre lappi pineyankooje keewÉ—e e nder reedu Fuuta ngam doolnude finaa tawaa men o. Ndeen o ummiima É—oon o wakkii beelno makko o lappani wuro ina wiyee Kafriin e nder diiwaan Kawlak , o jaÉ—É—ora a É—oon duÉ—al Pulaar. E wiyde makko nafooje ke keÉ—aama e nder ngal É—oon duÉ—al, sabu jannginooÉ—e heewÉ—e keblaama walla njaltii e maggal, yanti heen kadi o wonii tan goomu pinal Fedde nde. Caggal É—um haa jooni e nder wuro Kawlak ngo, É—e cosii É—oon Fedde fineyankooore ina wiyee BEL NDENNDI, ko kanko e hoyre makko nii wonnoo kalfinaaÉ—o pinal e jokkondire. MusdÉ—o men Abuu Haaruuna Cuun woniino jannginoowo e EÉ—É—oore laamuyankooore fannoriinde momtugol humambinndaagu so en kaalii farayse mbiyen (Projet Alphabetisation Intensif).

Felo ÆŠanniyankaagal Hakkunde LeyÉ—eele :

Ndeen o wonii É—oon ko Allah haaji, miijo É—anniyankaagal hoÉ—ii mo o haÉ—É—i kartaabe makko o hibbitanii cuuÉ—i maÉ—É—e e hitaande 1999, o É—ooyaani É—oon o waynii jibnaaÉ—e makko, o fiyi paaspoor makko e jayba o yalti keeri Senegaal, laana leydi njoorndi daasi mo haa Bamako (Maali), o É—enni Wagadugu (Burkina Faso), Kameruun e Gaboo. Hannde noon ko É—oo e Poor Jenti wuro laamorgo fagguduyankeewo Gaboo o jooÉ—ii ko É—oon kadi Lowre mon Pulaagu.Com tawi mo.

E nder É—um Abuu Haaruuna Cuun wallifiima deftere coñce pulaar faayodinnde, nde woni nii hannde o ko juuÉ—e Fedde nde wonaa laamuyankooore fannoriinde njanngu É—emÉ—e ngenndiije wiyeteende ARED/GOOMU e haawnaaki nde heÉ—a muuleedo e sahaaji garooji. Hannde ko o É—anniyanke kono kadi É—um fof tagaani mo aamande daranaade Pulaagu. E nder jokkondiral makko e Lowre mon Pulaagu.Com, Abuu Haaruuna Cuun kañum fof e heewreede rokkii en huunde sahaa mum ngam jeertinde renndo ngo e waylo-waylooji kuufÉ—i en É—i. E nder gergal jime coñce pulaar É—i o wallifii, o suÉ—aniima en heen jii jeegom É—e o sikki loowdi mumen, maa wood ko É—eydi walla wayli e jaÉ—É—e men e nder o É—o Aduna dogiroowo doole.

E nder É—um o rokkii yilliyankooÉ—e Lowre Pulaagu.Com É—e É—o jime garooje :Binndol, Leñol Am, Potal LeÆ‘Æ‘i, Goobu AL Dewgal Ladde e Nguurdam:

« WinndiyankooÉ—e e YimiyankeoÉ—e Æ•e Fof e Heewde Miin Ko Mammadu Sammba Joob MurtuÉ—o Woni Ceerno Am » :

“Binndol”

Mo janngi É—emngal mum neeniwal haa Winndi RimÉ—ii. Yimi Ä“eñi haa Weli Jinngi.

PinÉ—o findini leñol mum waÉ—lii.

YaakoriiÉ“e ko o puuyÉ—o njuumii.

Mo woni kala yo o ñemmbu mo yontii.

Mo fuÉ—É—i kala e yiÉ—É“e o wontii.

GannduÉ—o suuÉ—i majjere É“eydii.

Fotaani fiytaade becce wondi ko gacce.

So a ganndo hoto o suuÉ—, yo o winndu. Winndere kala tuugnii ko e binndi yo É—i kisne. Jokkondire hakkunde keeri ko e binndi mo woni kala ko ko winndi.

AadondirÉ“e e binndi haa mbaÉ—di piÉ“le.

Mo janggi e É—emngal mum neeniwal haa winndi rimÉ—ii.

KumiiÉ—o e binndi nuskuÉ—o janngaani. Anndaani fotde haaju mum humtaaki.

Ko o kuutorteeÉ—o ngam o timmaani.

Mo hiilnaaki binndi hoto o inne.

Finaani mo winndaani.

Ko binndi mbaÉ—i haa mo woni kala rimÉ—i. Seerndi leÆ´Æ´i heÉ“tini É—emÉ—e.

Mo waawaa binndi kala ko ko jinndi.

Ko o É—aaniiÉ—o mo anndaa finde.

Ko binndi potndi binnde.

Ndew-É—en binndi haa ngon-É—en rimÉ“e.

Aadee hoto É“itte e mette yo o itte.

Pine pawii ko e binndi yoo tinne.

Mo janggi e É—emngal mum neeniwal rimÉ—ii. Winndi, yimi, Å«eñi haa weli jinngii.

“LEÑOL AM”

Ko Miin YiÉ—i Leñol Am.

Teddini Pulaar, Hormii FulÉ“e.

LeÆ´Æ´i fof ko ngol am É“urani.

LeÆ´Æ´i ngol FulÉ“e mi laatiima.

Teddungal min keeroriima.

Æ•iÉ—ngu moÆ´Æ´aagu min ndokkaama.

Nehdi e newaare min tawraama.

ÅŠari e teddungal wonii geÉ—al amen.

Mo yiÉ—i FulÉ“e no leñol yoo wuur.

Gaño maggol no waandu yo o nusku.

Yoo sellu É“amtooÉ“e ngol e diine.

Kiranoowo ngol leñol yo o ñemembe. Ngenmbee, dadee haa dañã semmbe.

O ngenndiyanke ngalu yo o heÉ“ne.

CaliiÉ—o ngol kala yo o femmbe.

E laawol diine yo o selne.

E É—emngal Pulaar haa o nana yo o yenne.

Kala giÉ—o Pulaar yo o mante. NgenndiyankooÉ“e leñol yoo eere.

Golle maÉ“É“e e maggol yoo cokle.

Gaño Pulaar ko jahannama fayi hoto yedde. Ko É“uri yaawu o halkee otoo dañ fedde. HatanteeÉ“e Pulaar golle maÉ“É“e moÆ`Æ`e yoo teske. Mijooji maÉ“É“e haanaani hoto yeebe. JaambareeÉ“e FulÉ“e golwole maÉ“É“e kuÉ—i e dow kaayitaaji yo

Æ•ure maÉ“É“e e defte yoo jannge.

Pulaar mo haali ngol hoto É—ale yo o mante. Pulaar mo hersi ngal haalde e yiÉ—É“e oto waÉ—te. DaraniiÉ—o ngal balÉ—e m njokke. Duwaawu haa heewa yo o rokke.

Ganndal makko e hoyre yoo É“eyde.

Leñol FulÉ“e gollantooÉ“e ngol kaaÉ—di yoo njette. Nafoore leelataa maa waÉ— oto heppe. JaambareeÉ“e maggol kure e conr yoo totte. AñÉ“e maggol yoo pelle.

Oto É“e ndog yo É“e padde.

AñÉ“e Pulaar en ñaagiima oto njeñ.

To É“e ngonni kala e koyÉ—e yo É“e kel. Ngumndam e gite yo É“e keÉ“.

Æ•e cafroo haa É“e cella yoo sale.

E Tabital Pulaagu naatde É“e yoo aña.

Sagooji maÉ“É“e e FulÉ“e oto É“e ndañ. Hakkillaaaji maÉ“É“e yoo mbeña.

Æ•e nguurtee kaaÉ—i koye maÉ“É“e ndilla yoo yiÉ—e. Leñol FulÉ“e on njaaraama.

Yo on nguur e luÉ“al Allah yo on male.

YiÉ—ande hoyre mum, wonaa añande bannde mum. Ko miin yiÉ—i leñol am, teddini Pulaar hormii FulÉ“e.

“POTAL LEÆ³Æ³I”

Ndenten É“uri ceeren.

Ko maa ndenten nde É“uren.

Doole ndañen fooled mbaawen.

Sagooji É“erÉ—e kawren.

Katantaagal mballondiren nanondiren.

HaÉ“de e añÉ“e pewjen.

Jaambaraagal men e maÉ“É“e kollen.

Pellital men huÉ—aaÉ“e poolen.

Sagooji maÉ“É“e dañde kaÉ—en.

ÆŠo ceedi-É—en É“e kala taÆ´en, kelen.

Oto É“e ndiwu bibje maÉ“É“e coppen.

Oto É“e njal ceelseele maÉ“É“e colen.

Peeje maÉ“É“e bonÉ—e pirten.

Peeje men tan laatoo. Ko njiÉ—É—en e dow mbaÉ—en. Ndenten É“uri ceeren.

So en ceertii kawjen.

Koyen beeli teelen.

Ndenten É“uri ceeren.

Hujja naamno-É—en keÉ“en.

Fotde fadtirtaake, ngabbo-É—en keÉ“ten.

Yoo leÆ´Æ´i men pot ndarano-É—en.

E leydi men potnden, gootum ngonon.

E aayaawo kabrirÉ—e keÉ“en.

Njanto-É—en e É—emÉ—e men nanen.

Pinal leñol men kollen.

Waktu jonÉ—o kala e rajooji kaalen.

Hay hojom go’to oto ngoppen.

Hay sinno en ndokkaaka ngaren.

E keewal men nooto-É—en.

Nduñondire-É—en e doole men haa keÉ“ten.

Haa laawol yaaja É“ennen.

Haajuuji men kumten.

Haa gasa boli men njahen.

LeÆ´Æ´i leydi fof ko gootum.

Enen kala ndenndi koye men.

Oto É“urnen goÉ—É—o É“amden.

LeÆ´Æ´i leydi nanee.

Ngol É—o jimol keÉ—ee.

Hay sinno ngol welaani paamee.

So goonga haalaama njaÉ“ee.

LeÆ´Æ´i leydi pine.

Jeebingol kala É“uree.

Caggal heeda daÉ—ee.

Hujja mum yoolee yawee.

Ndenten É“uri ceeren.

“4 GOOBU ALLAH”:

Goobu Allah mo Allah goobi.

Ko miin tigi malaa.

Nde cuÉ“ii mi É“alewol am.

YooÉ—i mi mbaydi É“anndu am.

Teddin mi ngonka am.

Æ•alewol É“anndu am no dahaa.

Minen kala emin ngol mbelaa.

Nde wonnoo ko kanngol tawaa.

Mo yiÉ—aa ngol sogge yaha.

Mo yiÉ—i É“alewol fooÉ—ee ara.

Mo worstii ngol boÉ—ewol daÉ—ee haa bada. Æ•alewol am yuumÉ—i haa nana.

Kollu mi winndere haa jaÉ“aa.

Mi añataa ngol haa laakara.

Maa mi yim É“alewol am haa wela.

No kaaÆ´e suukara telsi haa nannda.

Walla no njuumri haa É“ura.

Haa sukaaÉ“e leñol am ngama.

Goobu mo Allah goobi haa yiyaa.

Hay É—akaaño am ko É“aleeri moos-mi haa yiÉ—aa. Æ•alewol bonnataa no mbay-É—aa.

Ko woni yiÉ—de maa kala keÉ“aa.

YeeÉ“de boÉ—ewol kam mi suwaa.

Wonkinaade É—um kam mi jaÉ“ataa.

Hay mo welnii É—um, mi jaÉ“ataa.

Nde wonnoo e am É—um É“uraa.

So a waylii nguru É“anndu ma ñawaa.

Mo wayli nguru É“anndu mum mbonaa. Puuyndam coofÉ—o ngonaa.

Sabu hoyre maa a yiÉ—aa.

Mo wayli nguru É“anndu mum puraa.

Cute e dareeje mbaÉ—aa.

AÉ—a haandi heen pooÆ´aa.

Bannde en kala celaa.

E leÆ´Æ´i goÉ—É—i ndewaa.

So a reentaaki baasÉ—o ngonaa.

Aan kay ko a feñaa.

Kulol e gacce alaa.

Henndu kine am gasii e maa.

Æ³aa maa, mor maa.

Ngam nde tagoore nde mbonnu-É—aa.

A woorii leñol, a bonii sifaa.

Mbaydi ma ko faaro maa.

Ko É—um haani wonde jelogal maa.

Goobu Allah mo Allah goobi.

Ko miin tigi malaa.

Nde cuÉ“ii mi É“alewol am.

“DEWGAL LADDE”

Debbo ladde ene yiyi mette, debbo ladde ina yiyi mette.

Seeree É“ooree debbo ladde ina yiyi mette. Tonngée fiyee jinngooÉ“e ngoodaani.

Wonaa kelle e goÉ“É“e mbaÉ—i dewgal.

Wonaa É“awlinde jeesal e konnguÉ—i ceknooji. Debbo ladde ina yiyi mette.

Debbo yiÉ—i ko teddungal.

ÆŠahee woownee e beldal.

Naamnee ko yiÉ—i e kawral.

WaÉ—anee so hawrii e goodal.

Wonaa welde waÉ—i dewgal.

Ko maa ngondaa e muñal.

Ngal aldaa e kiram.

Puraali e giddaali keewÉ—i e dewgal.

Jibinta tan ko luural.

Ene waawi nii adda basal.

So É“ooyii lomtoo ceergal.

Debbo ladde ina yurminii e gonal.

Ko kam É—aldaa e golal.

Walleetaake e baagal.

Ko kam tan gooto e duÉ—al.

So o tampii ngaddaa cawal.

Liibo-É—aa É—um e É“alal.

So a reentaaki weeÉ—aa mbaraa koyal.

Debbo ladde É—o yummiraaÉ—o aldaa e gondal. Æ•iyi yumma tawaaka e baÉ—lal.

Debbo ko maa mbaÉ—litoro-É—aa muñal.

Debbo ladde haame ko ngondu-É—aa ko teelal. CirlidiiÉ—o weeÉ“aani dañal.

Ndeenaa suudu maa e gonal.

PamÉ—i-É—aa koyngal maa e jahal.

JaÉ“an gondiiÉ—o maa e konngol.

Teddinaa cuddiiÉ—o maa e laawol.

Oto gollin É—um no bamngal.

Pawo-É—aa hakke haa badaa.

Debbo ko pamaro doole yiÉ—i ko mooftowo e kisal. So dewgal ene dagii, ceergal ne kay ina dagii.

“6 NGUURNDAM”:

Nguurndam amen fawinoo ko e toÉ“o e ilam. ToÉ“o toÉ“ani, ilam ilaani.

Sooño duumiingo yoolii É“iÉ“É“e É“aleeÉ“e.

Gure men njeewii.

Jamaaji e Jumaaji men kattiima.

Galleeji men jeewtunooÉ—i hanki É“olÉ—ii.

Pirtiima biidle laatiima.

Æ•esnguuji men carii, caakiima.

Tumarankaagal duumiima.

E dummbuli luggi sagataaÉ“e njooliima.

E keeri hakkunde leyÉ—eele ndulbii.

Suturaaji men ngiwii.

Sirluuji leyÉ—eele men caaktiima.

Sabu ko en waasÉ“e tawaaÉ“e.

kala e lor en kollaama.

BaÉ—tan boniije en mbaÉ—aama.

Kala mbonka en kaalaama.

Æ•iÉ“É“e rimÉ“e en koynaama.

Ko en yelotooÉ“e en mbiyaama.

Æ•erÉ—e mettii, piÉ—taali kaaÉ“ii, beeli owii.

ÆŠum fof ko e njilawu wonaa.

En cuwaa tawo yiytaka.

WaÉ—ii heewÉ“e kam kalkaama.

To wullitee woodaani.

Nde wonnoo tagoore ndee fof fotndaaka. Hakkeeki mumen tottaka.

Fotdeeki mumen haa jooni keÉ“aani.

LeyÉ—eele galÉ—uÉ—e mbaÉ—laani.

No colli e leyÉ—eele en kiwaama.

E keeri hakkunde-leyÉ—ele en paddaama.

Kure e conndi e palnaama.

E laaÉ—e ndiyam en njoolama.

E koÉ—orÉ—e en nduppama.

Kasooji en uddaama.

LaaÉ—e diwooje en nawtaama.

Mate safrooÉ“e mum woodaaka.

HalfinanooÉ“e potal aadee njeebiima.

Walla gite maÉ“É“e muÉ“É“aama.

KunuÉ—e maÉ“É“e haa tiiÉ—i nanngaama. Hakkillaaji mbirnaama.

Gannde majjii, goonga ubbaama.

Afrik fotii yuurnitaade tampaama.

E ladde heddaama.

Haa jooni mbaylaandi ronkaama.

Nde wonnoo Afrik alaano haÉ—de yeebanooma. Sabu haajuuji maÉ“É“e e Afrik kumtiima.

No karawal haa laaÉ“i ndi fiÉ—taama.

Haa ndi laggi no ñaayngal wune heÉ“aaka.

Afrik É“iÉ“É“e maa caÉ—tiraama nguurndam.

Haa yoori deeÆ´al ronkaama.

Hay so hanki neemanoma, hannde kam sañnjaama.

RoÉ“indo Kabaruuji: Amadou Njaay Zorro Pulaagu.Com/Gabon